

חובת התפילה במניין

תלמיד: אברהם אלישיב סופר

כיתה: ז'

מורה מלווה: אושר סופר

בי"ס: ישיבת צביה אשקלון

שאלה תורנית והקשר לחיים האישיים שלי

אני בגיל 12.5, בע"ה עוד כחצי שנה חוגג את בר המצווה שלי, וכמוכן שאני מאוד מתרגש להיכנס לעול מצוות ולהשתדל לקיים את ההלכה בע"ה כמו שצריך קלה כבחמורה. בהיותי משוחח ולומד על המצוות שאני מחויב בהן כאשר אכנס לעול מצוות, למדתי על חובת התפילה לגברים: 3 תפילות ביום ועל חשיבות תפילות אלה במניין-בציבור, כאשר יש 10 אנשים.

עניין אותי לדעת מדוע התפילות חייבות להתקיים במניין ומה החשיבות של המניין, לפי דעת הקודמת(לפני העבודה) תפילה ביחיד היא עדיפה יותר מכיוון שכך ניתן להתכוון יותר, להתפלל בנוסף שאתה מתחבר, ולהתפלל עפ"י קצב התפילה שלך.

כמוכן שלכל הנימוקים הללו התווסף גם הקושי לקום מוקדם ולהספיק להתפלל עם הציבור, והקושי לחפש 3 פעמים ביום היכן ומתי יש תפילה במניין.

ידעתי שכאשר תהיה לי תשובה ברורה ומעמיקה מדוע ישנה חשיבות להתפלל בציבור, או במילים אחרות האם להתפלל בציבור זה חובה או רק מעלה ומנהג טוב, יהיה לי חשק רב יותר ושמחה להתפלל במניין.

אז כמוכן ששאלתי את בני משפחתי והם ניסו להסביר לי את החשיבות וההלכה בעניין זה אך דעתי לא נחה, אז החלטתי לחקור ולבדוק זאת בעצמי ע"י מקורות ופסקי הלכות.

כתוצאה מכך נובעת שאלת החקר שלי:

האם תפילה בציבור היא חובה או מעלה?

סקירת מקורות תורניים-מעלת התפילה במניין

במספר מקומות הדגישו חז"ל את החשיבות הגדולה של תפילה בציבור ובבית הכנסת. במסכת ברכות ניתן לראות שהגמרא מתארת את המעלה והערך של תפילה בבית הכנסת ובציבור: "מנין שהקדוש ברוך הוא מצוי בבית הכנסת שנאמר: "א-להים נצב בעדת א-ל" (תהילים פב, א); ומנין לעשרה שמתפללין ששכינה עמהם? שנאמר:

"א-להים נצב בעדת א-ל" (תהילים פב, א)

"תניא נמי הכי, רבי נתן אומר: מנין שאין הקדוש ברוך הוא מואס בתפילתן של רבים? שנאמר: "הן אל כביר ולא ימאס"(איוב לו, ה)

ניתן לראות חכמים נוספים כמו הרב הורביץ, הרב מלמד והרב ברטוב שסוברים שתפילת הציבור מתקבלת יותר והקב"ה לא מואס בתפילתם מאשר מתפילת היחיד שיכולים להיות עליה ערעורים.

כמו כן הרב שניאור זלמן מציין שתפילת הציבור שהיא מדרבנן גדולה יותר ממצווה מדאורייתא מכיוון שמקדשים בה שם ה' ברבים ע"י אמירת קדיש וקדושה ושאר דברים שבקדושה.



סקירת מקורות תורניים- חובת התפילה במניין

בעבודה בדקתי מה ההלכה פוסקת בנושא תפילה בציבור והבאתי מספר מקורות בכדי להבין טוב יותר את ההלכה והחובה.

בעבודה הבאתי את השולחן ערוך שפוסק: "ישתדל אדם להתפלל בב"ה עם הציבור..." ההלך בדרך והגיע לעיר ורוצה ללון בה... צריך לחזור עד מיל, כדי להתפלל בעשרה..."

ניתן לראות ששולחן ערוך כותב "ישתדל" משמע שאין זו חובה גמורה, אך לאחר מכן ניתן לראות את ההלכה שפוסקת שאדם צריך להתאמץ ללכת כדי להתפלל בעשרה.

בהמשך הבאתי פוסקים רבים שסוברים שעקב כך שאדם צריך לטרוח וללכת ד' מילין בכדי להתפלל במניין זה מראה על החובה להתפלל בציבור.

בנוסף הרב פיינשטיין כותב שלמרות שכתוב "ישתדל" יש לנהוג לפנים משורת הדין ולעשות כל השתדלות והתגברות בכדי להתפלל במניין.

כמו כן הבאתי את דברי הרמב"ם שסובר שאין זו חובה גמורה, אך כן צריך לעשות השתדלות כדי שתפילתו תתקבל.

בחלק ג' העלתי שאלות שנגזרות מתוך שאלת החקר, אחת ששאלות היא מה עדיף תפילה ביחיד עם כוונה או תפילה בציבור עם פחות כוונה? הרב פיינשטיין סובר שתפילה בציבור עם קצת כוונה עדיפה, לעומתו בן ציון פוסק שתפילה ביחיד עדיפה במקרה הזה אך מציין שאין להתרגל לנהוג כך.

שאלה נוספת, חולה שיש לו התלבטות בין תפילה בציבור לשיעור גמרא בבית הכנסת?

הגר"ש טען באופן דוחק שיש להתיר שילך לשיעור תורה וכך סובר גם ספר הליכות, אך הרב זילברשטיין פסק שיש לבטל את הלימוד הקבוע ולהתפלל בציבור.

הלכה למעשה- השאלה התורנית

נוכחתי לגלות שבחובת התפילה בציבור נחלקו הדעות, יש סוברים שזהו חיוב גמור, ומשום שאין תפילתו של

אדם נשמעת אלא עם הציבור, ויש שדייקו מלשון השולחן ערוך שאינה חיוב גמור, שכן כתב "ישתדל אדם להתפלל בבית הכנסת עם הציבור".

בפשטות ניתן לחלק בין החובה לכתחילה לבין המנהג בדיעבד. לכתחילה על האדם להשתדל לארגן לעצמו את

סדר יומו כך שיוכל להתפלל במניין. בדיעבד, אם יש

טרחה מרובה בדבר ואין בידו להתפלל במניין, יכול הוא להתפלל ביחידות - אולם אז, טוב יעשה אם יכוון את

תפילתו לשעה שבה הציבור מתפלל בבתי כנסיות.

הלכה למעשה - תפילה בציבור חובה על כל אדם

להתפלל את כל תפילותיו בציבור, כל עוד שהדבר אינו

דורש ממנו השקעה של יותר מ- 18 דקות. במציאות

שהאדם אנוס ולא יכול לבוא לבית הכנסת, חובה זו

מופקעת ממנו והוא יכול להתפלל ביחידות. (אונס כולל

תשישות גופנית אף על פי שאינו חולה ממש או חשש

להפסד ממון). במצבים של אונס שבהם אדם אינו יכול

להתפלל בציבור, יש להשתדל להתפלל בזמן שבו

מתפלל הציבור.